

Verslag 6^e bijeenkomst Platform Klankbordgroep Vrouwenbesnijdenis – juni 2003

5 juni 2003, Pharos Utrecht

Inhoud

- Ontwikkelingen rondom Pharos-FSAN project. Marina Hendriks, Pharos
- Plan van aanpak Voorkomen meisjesbesnijdenis Flevoland. Yolande van Heuvelen, Axion
- Stand van zaken onderzoek vrouwenbesnijdenis. Agnes Tarrida VU Amsterdam
- Internationale ontwikkelingen. Gerda Nienhuis, Pharos
- De engel komt terug: toelichting op deze documentaire over vrouwenbesnijdenis in Somalië. Cabdulqaadir Ruuimi, GGD Den Haag

Ontwikkelingen rondom Pharos-FSAN project

Door Marina Hendriks, Pharos

Het is een beetje een vreemde tijd geweest voor ons de afgelopen maanden.

Vreemd in die zin dat ons samenwerkingsproject 'Van beleid naar praktijk' formeel per 31 december 2002 is afgelopen.

Maar, ... eigenlijk zijn we voortdurend met het onderwerp bezig gebleven en doorgegaan. Met name met een aantal peilers waar het project uit bestaat zoals platform en klankbordgroep, met informatie, consultatie, advies, ondersteuning richting reguliere zorg (ook een langzaam proces en straks horen we iets meer van het initiatief in Flevoland), met internationale uitwisseling, met onderzoek.

Met het project en de verschillende samenhangende onderdelen is een proces tot stand gebracht dat doorgaat. Wat in bovenstaand rijtje gemist wordt is de belangrijke peiler: de activiteiten naar de Somalische gemeenschap, waar in het project 'Van beleid naar praktijk' de meeste inzet naar toe is gegaan, ook in financiële zin. Het ophouden van het project formeel met daaraan gekoppelde subsidie heeft hier de meeste consequenties. Het ontbreken van een breed beleid om het onderwerp daadwerkelijk gedurende een langere periode op de agenda te houden en niet steeds afhankelijk te zijn van kortdurende projecten laat zich hier het meest voelen.

De groep van Somalische voorlopers (sleutelpersonen en voorlichters), die actief betrokken zijn bij ons project hebben na een training een aantal voorlichtingen gedaan en zien dat verandering van een eeuwenoud gebruik niet in zo'n korte periode gerealiseerd is. Er moet nog veel gebeuren, zij zijn enthousiast om door te gaan. En dan is het project na ruim twee jaar afgelopen. Dit verstoort een in gang gezet proces.

Ik heb dit ook benoemd in onze projectevaluatie, die inmiddels klaar is en kom daar straks op terug. Wij zijn doorgegaan met zoeken naar vervolfinanciering.

Een aanvraag voor het 'Project Sleutelfiguren en Contactpersonen Vrouwenbesnijdenis' bij het Europees Vluchtelingen Fonds (EVF) in januari van dit jaar is twee weken geleden goedgekeurd! Het is weliswaar tijdelijk geld voor 1 jaar (EVF heeft alleen projecten voor 1 jaar).

Maar, we kunnen verder met activiteiten naar de Somalische gemeenschap in Nederland.

Het doel van dit project is het opbouwen van een landelijk dekkend netwerk van Somalische sleutelpersonen.

In grote lijnen komt het project neer op:

- De huidige groep sleutelpersonen/voorlopers uitbreiden met 15 nieuwe sleutelpersonen en deze eerst trainen.
- Het uitvoeren van 35 voorlichtingsbijeenkomsten, waarbij 700 Somaliërs worden betrokken bij de discussie over vrouwenbesnijdenis.
- Het aanstellen van 5 regionale Somalische contactpersonen, om in hun regio de contacten te onderhouden met de sleutelfiguren en contacten op te bouwen met organisaties in hun regio. Dit is een nieuwe functie die nog vorm moet krijgen met training en ondersteuning.
- Een verbinding maken met lokale gezondheidszorgorganisaties (GGD'en).

Die grote lijn gaan we verder vorm geven, samen met de reeds betrokken sleutelpersonen.

Dit project start per 1 september 2003. De komende tijd zullen we gebruiken voor voorbereidend werk.

De evaluatie van het project 'Van beleid naar praktijk' is geschreven en deze is eind maart naar VWS gegaan. Voor extern komt er een versie met wat kleine aanpassingen, die voor de leden van de Klankbordgroep binnenkort beschikbaar is.

Wat in deze projectevaluatie staat beschreven zal voor jullie niet helemaal onbekend zijn: kort iets over de achtergrond, waarom samenwerking, onze werkwijze in het project, onze intenties in het oorspronkelijke projectplan van 2000 en hoe deze in de praktijk vorm hebben gekregen, en van de vier peilers van het project: hoe gewerkt, wat gedaan, de resultaten en hoe verder.

Een paar zaken wil ik kort noemen.

Allereerst het Platform, nu bestaande uit Pharos, FSAN en Defence for Children. Uitbreiding van het Platform met nieuwe partners die een actieve bijdrage leveren is onze intentie voor het vervolg.

Misschien wel aardig om de activiteiten naar de Somalische doelgroep in de 6 pilotplekken concreet weer te geven:

- er zijn 4 startbijeenkomsten geweest met een direct bereik van 385 deelnemers

- er hebben in totaal 36 voorlichtingsbijeenkomsten plaatsgevonden met een bereik van 1012 deelnemers (in de projectevaluatie is een overzicht per pilotplek naar vrouwen, mannen, jongeren).
- er hebben 2 afsluitende bijeenkomsten plaatsgevonden met een bereik van 80 deelnemers De evaluatie wordt afgesloten met een aantal aanbevelingen. O.a.:
- Actieve samenwerking met de doelgroep zelf is een belangrijke strategie in het voorkomen van meisjesbesnijdenis. Verdere samenwerking moet worden gecontinueerd en uitgebreid met andere nationaliteiten.
- Sleutelpersonen spelen een cruciale rol en in hen moet meer geïnvesteerd worden (aanvullende scholing).
- Voor en door jongeren moeten specifieke bijeenkomsten worden georganiseerd en religieuze leiders moeten actief betrokken worden.
- Verdere activering van de reguliere zorg o.a. door het opnemen van het onderwerp in curriculae van opleidingen, het ontwikkelen van een methodisch leerboek, meer aandacht aan beter inspelen op signalen van dreigende besnijdenis, een centraal informatie- en consultatiepunt.
- Een breed beleid met meer samenhang en inzet op diverse terreinen.

Respons

- Suggestie wordt gedaan om de projectevaluatie op te sturen naar GGD'en met de vraag om dit onderwerp op te nemen in hun lokaal gezondheidsplan.
- Tijdens een recente voorlichting aan de reguliere zorg bleek dat men nog weinig weet over het onderwerp vrouwenbesnijdenis, meldt een actief lid.
- De rol van zelforganisaties is belangrijk bij samenwerking met de doelgroep. Behalve met Somaliërs moet er ook met andere nationaliteiten samengewerkt worden.
- In het najaar vindt er aan de Islamitische Universiteit in Rotterdam een workshop plaats met imams rondom dit onderwerp.

Plan van aanpak Voorkomen meisjesbesnijdenis Flevoland

Door Yolante van Heuvelen, Axion

Aanleiding

In de provincie Flevoland heeft in 2000 een statenlid een motie ingediend om meisjesbesnijdenis te voorkomen. Naar aanleiding hiervan heeft de provincie diverse organisaties uitgenodigd die op enigerlei wijze hierbij betrokken zijn: GGD, MOA, huisarts (die onderzoek heeft gedaan naar meisjesbesnijdenis), verloskundige, vluchtelingenwerk, Pharos en Axion. Deze organisaties zijn verschillende keren bij elkaar gekomen om een aanpak in Flevoland te bespreken. Het resultaat hiervan is een vijftal aanbevelingen over de aanpak voorkomen meisjesbesnijdenis in Flevoland. Deze aanbevelingen zijn aangeboden aan het Platform Hulpverlening Vluchtelingen. Dit platform heeft Axion gevraagd om dit uit te werken. Axion is een provinciale steunfunctie-instelling welzijn. Met een groepje deskundigen uit Flevoland (verloskundigen, AMK, Somalische sleutelpersoon, huisarts) en Pharos heeft Axion een Plan van Aanpak voorkomen meisjesbesnijdenis ontwikkeld.

Aanpak in Flevoland

In maart 2003 is in het provinciehuis de aanpak in Flevoland gepresenteerd. Tijdens deze presentatie in het provinciehuis met zo'n 70 belangstellenden hebben Gerda Nienhuis en het statenlid die de motie had ingediend, beiden een inleiding gehouden. De eerste folder is aangeboden aan de gedeputeerde. In deze folder staat bij wie je informatie kunt krijgen over meisjesbesnijdenis. De provincie heeft deze folder gestuurd naar alle andere provincies.

Axion is het coördinatiepunt voor vragen over meisjesbesnijdenis in Flevoland. Als er meer specifieke vragen zijn dan kunnen zij in contact gebracht worden met diverse deskundigen in Flevoland (huisarts die onderzoek heeft gedaan naar meisjesbesnijdenis; verloskundige die ervaring heeft bevallingen van vrouwen die besneden zijn, Advies en Meldpunt Kindermishandeling en een Somalische sleutelpersoon). Ook de informatie en advieslijn van Pharos en FSN zijn op deze folder te vinden. De folder is gestuurd naar heel veel organisaties: gezondheidscentra, huisartsen, verloskundigen, vluchtelingenwerk, GGD, MOA, ROC's, Bureaus Slachtofferhulp, Algemeen Maatschappelijk Werk, AZC's, gemeentebesturen, politie, ziekenhuizen. Ook alle emancipatiebureaus kregen een folder. Er kwamen veel reacties: op radio 1 is het statenlid geïnterviewd, op tv Flevoland is een interview met de Somalische sleutelpersoon en het statenlid uitgezonden. Ook kwamen er veel vragen naar de informatiefolder. En bij de GGD is de intentie dat hier aandacht voor komt bij het preventief gezondheidsonderzoek in groep 2 van de basisschool.

Stand van zaken onderzoek vrouwenbesnijdenis

Door Agnes Tarrida

Via de Wetenschapswinkel van de Vrije Universiteit in Amsterdam ben ik in contact gekomen met Anke van de Kwaak (mijn begeleidster vanuit de VU) en Stichting Pharos. Beide waren op zoek naar een student die het effect van de voorlichtingscampagne in de eigen taal en cultuur van de Somalische gemeenschap in Nederland zou gaan onderzoeken. Dit was voor mij een uitgesproken mogelijkheid om een scriptie te schrijven met werkelijk toegevoegde waarde voor meerdere partijen en waarin praktische aanbevelingen worden gedaan. In de orientatiefase van het onderzoek zijn het begrip vrouwenbesnijdenis, de geschiedenis van de Somaliërs in

Nederland en algemeen theoretische begrippen aan de orde gekomen. Tevens is het doel van de scriptie gedefinieerd. Deze luidt:

Welke veranderingen hebben zich door de voorlichtingscampagne voorgedaan in de kennis en motivatie van de Somalische deelnemers ten aanzien van vrouwenbesnijdenis en welke andere factoren hebben mogelijk een rol gespeeld?

Het doel van mijn scriptie is dus om onder andere de volgende effecten en processen in kaart te brengen:

- De effecten van de campagne die in eigen taal en cultuur is gegeven.
- De motivatie-veranderingsprocessen met behulp van het motivatiemodel van Prochaska en DiClemente (1992).
- De verandering in de kennis ten aanzien van vrouwenbesnijdenis binnen de Somalische gemeenschap.

Tevens wordt onderzocht of er andere factoren dan alleen kennis en motivatie-veranderingsprocessen een rol hebben gespeeld in de houding die men heeft over de vrouwenbesnijdenis. Factoren als de invloed van de migratiegeschiedenis van de Somaliërs. In hoeverre hebben de Somaliërs in Nederland behoefte om zich te willen blijven identificeren met de Somalische cultuur? Ook wordt onderzocht of er communicatieverschillen zijn tussen de Somalische voorlichters en de deelnemers aan de voorlichtingscampagne. Tevens wordt de invloed van de sociale controle bij het wel of niet willen uitoefenen van de besnijdenis onderzocht.

Zoals in de inleiding staat zullen er ook praktische aanbevelingen gedaan worden. Deze aanbevelingen zouden door de betrokken organisaties kunnen worden gebruikt om voorlichtingscampagnes in de toekomst te verbeteren of aan te passen.

Met behulp van Pharos ben ik in contact gekomen met de Stichting Bewonersorganisatie van Somalërs in de Schilderswijk (SBSS) in Den Haag. Via SBSS zijn negentien diepte interviews gehouden. Er zijn negen mannen, zes vrouwen en vier jongeren ondervraagd.

Op dit moment wordt er gewerkt aan de analyse van de resultaten uit de interviews. Met behulp van een topiclijst zijn de verkregen resultaten onderverdeeld in onderwerpen (topics). Per onderwerp (bijvoorbeeld: beoordeling van de voorlichting, visie op de vrouwenbesnijdenis voor en na de voorlichting en sociale identiteit) worden alle gegevens samengevoegd en onderzocht.

Omdat er nog gewerkt wordt aan de analyse zijn er nog geen definitieve conclusies te trekken. Wel zijn er een aantal zaken die nu al duidelijk naar voren komen. Een soort voorlopige conclusies. Tot nu toe is het duidelijk dat alle geïnterviewde mannen, vrouwen en jongeren veel van de voorlichting hebben geleerd. Bijna iedereen is tevreden over de voorlichting en vindt dat de voorlichting gecontinueerd moet worden.

De grootste verandering die bij de mannen waargenomen is, is dat sinds de voorlichting meer over vrouwenbesnijdenis wordt gepraat. Het is sinds de voorlichting minder een taboe geworden. Ook bij de vrouwen is het sinds de voorlichting makkelijker geworden over de besnijdenis te praten. Ook hebben alle zes geïnterviewde vrouwen over allerlei aspecten van vrouwenbesnijdenis wat geleerd. Duidelijk is geworden dat door vrouwenbesnijdenis allerlei geneeskundige complicaties kunnen ontstaan. Zo kan een bevalling moeilijker verlopen bij een besneden vrouw dan bij een onbesneden vrouw. Bovendien is de visie over de besnijdenis bij sommige vrouwen veranderd, danwel versterkt. Alle geïnterviewde vrouwen zijn na de voorlichting tegen de besnijdenis en ze willen hun dochter niet meer besnijden. Voor de jongeren kunnen nog geen voorlopige conclusies getrokken worden.

Kort samengevat heeft de voorlichting bij de Somalische gemeenschap in Nederland zeker effect gehad. Wel kan voorlopig geconcludeerd worden dat het effect per groep en persoon verschillend is geweest. Ondanks de verschillen is iedereen tevreden over de voorlichting en wil graag dat het doorgaat. Eventueel in een andere vorm.

Ik verwacht dat de definitieve resultaten in oktober 2003 bekend zullen zijn. Iedereen die in de resultaten van het onderzoek geïnteresseerd is kan altijd contact met mij opnemen. Tot slot, wil ik naast alle respondenten, SBSS heel erg bedanken voor de inzet bij het vinden van de respondenten. Met name wil ik Dhr. Aden, Dhr. Icar en Asha bedanken voor alle uren die ze vrij hebben gemaakt om te vertalen en allerlei vragen te beantwoorden.

Internationale ontwikkelingen

Door Gerda Nienhuis, Pharos

Internationale ontwikkelingen die tegen vrouwenbesnijdenis vechten zijn op deze klankbordgroepbijeenkomsten voor lange tijd niet aan bod geweest. Het is dan ook de hoogste tijd u van drie krachtige ontwikkelingen over 2002 en 2003 u te informeren. Hoewel op internationaal niveau nieuwe terminologie wordt geïntroduceerd blijft Female Genital Mutilation (FGM) het meest gangbare woord voor vrouwenbesnijdenis.

De drie ontwikkelingen betreffen:

1. De officiële oprichting van het Europees Netwerk ter preventie Vrouwenbesnijdenis cq FGM, maart 2002 in Parijs.
2. De Internationale Stop FGM Campagne 2002 - 2003
3. De Zero Tolerance to FGM conferentie 2003 in Addis Abeba

HET EUROPEES NETWERK TER PREVENTIE FGM

In het verslag van de 2e Klankbordgroepbijeenkomst 2000 las ik over de succesvolle uitwisseling tussen de Europese landen, over hun wederzijdse ervaringen en de snelle intentie om te komen tot de oprichting van het Europees Netwerk ter voorkoming van vrouwenbesnijdenis.

De 3e Klankbordgroepbijeenkomst 2001 meldde dat het bestuur van het Europees Netwerk was gekozen en daar bleef het bij. De subsidie aanvraag voor een vervolg werd niet gehonoreerd. Daarmee raakte het Europees Netwerk in oprichting de vertraging en was een min of meer een informeel bestaan het gevolg. De voorzitter van het Netwerk, Khady Koita, is binnen Gams Frankrijk actief. Deze NGO houdt zich al twintig jaar met vrouwenbesnijdenis bezig. Gams pakte vervolgens met de universiteit van Gent en AIDOS uit Italië de draad weer op. Zij vroegen opnieuw een project bij Daphne aan ter oprichting van het Europees Netwerk aangevuld met een aantal thema's en Europese bijeenkomsten. Gelukkig kreeg men toen groen licht en kon het Europees Netwerk ter preventie vrouwenbesnijdenis worden opgericht in 2002, na een ledenbijeenkomst in het najaar van 2001 in Parijs. En is Brussel de stad waar het Europees Netwerk zich inmiddels heeft gesetteld. Voor 2003 stonden volgens plan nog twee themabijeenkomsten in Parijs gepland, maar GAMS Frankrijk kwam dit voorjaar onvoorzien zelf in zwaar weer terecht als organisatie. Met gevolg dat de mei-bijeenkomst werd afgelast, waarover ik u graag vandaag het één en ander had verteld.

Het bestuur van het Europees Netwerk is echter afgereisd naar Brussel om het Netwerk werk in elk geval door te laten gaan en om een aantal zaken op de rails te zetten.

Een van de resultaten is de voordruk (pre-test) brochure van het Europees Netwerk onder het kopje ' EuroNet-FGM ' die deze week gereed is gekomen en Europees Netwerk vrouwenbesnijdenis zich eindelijk naar buiten toe kan presenteren. Een eigen logo is in ontwikkeling en dan is de stap naar een brochure in eigen taal niet ver meer bij ons vandaan.

De oprichting en uitbouw van het EuroNet-FGM komt met horten en stoten tot stand, maar de hoop dat ze eens een krachtige Europese uitstraling zal krijgen blijft bestaan. Namelijk een centraal punt voor uitwisseling tussen landen in Europa. En zoals we zo vaak rondom het thema vrouwenbesnijdenis zeggen; de ontwikkelingen gaan niet sneller dan snel.

Nawoord:

De universiteit van Gent maakte in juni bekend dat haar verzoek voor versterking van het EuroNet-FGM door Daphne is gehonoreerd.

DE INTERNATIONAL CAMPAGNE: STOP FGM

De STOP FGM Campagne werd gepromoot tijdens de conferentie in het Europees Parlement te Brussel op de internationale dag voor de rechten van de mens, tien december. De campagne is gerealiseerd door AIDOS. Peace without Justice, beiden uit Italië afkomstig en TAMWA, een vrouwenorganisatie uit Tanzania in samenwerking met acht Afrikaanse partnerorganisatie, waaronder oa. Mali, Kenia, Somaliland, Tanzania, Ethiopie, Egypte.

Om de stilte rondom vrouwenbesnijdenis wereldwijd verder te doorbreken doet de Stop FGM Campagne een ernstige oproep tot uitroeiing van meisjes- en vrouwenbesnijdenis.

Want nog steeds lijden 120 tot 130 miljoen vrouwen aan de gevolgen van hun besnijdenis en nog steeds lopen 2 miljoen meisjes het risico besneden te worden. De campagne oproep wordt gericht aan Europese gedaan, omdat zij vanwege de migratie bij deze problematiek betrokken zijn geraakt. De organisatie hoopt dat Europese beleidsmakers en - politici tegen vrouwenbesnijdenis tekenen en de strijd te steunen.

De Stop FGM Campagne loopt van 2002 tot 2003 en is gestart in Rome met als campagne onderdeel de bijeenkomst in Brussel strategisch in het Europees parlement. Hoewel ieder kort tevoren was opgetrommeld was Nederland aardig vertegenwoordigd; VU Amsterdam, WPF Hilversum, VON, FSAN, Pharos en verder een Nederlandse afgevaardigde gelieerd aan het IAC en het hoofd van een Molukse organisatie. Diverse Nederlandse Europarlementariërs stonden op de lijst. Doch hun aanwezigheid was gering, maar hadden wel een handtekening gezet. Groen Links was gelukkig wel vertegenwoordigd.

Deze Brusselse bijeenkomst was voornamelijk bedoeld om ons kennis te laten maken met de Campagne met de daarvoor gemaakte website voor recente en actuele informatie en het verzamelen van handtekeningen. Het doel dat zij beogen is dat vele prominenten wereldwijd tekenen en zich conformeren aan de doelstelling Stop FGM. De handtekeningen worden te zijner tijd overgedragen. Andere deel-activiteiten vinden plaats in Afrika en Italië. In Tanzania is een grootscheepse mediacampagne van start gegaan. Journalisten werken samen en op een vast moment in de week is een kort praat programma op de radio over fgm/vrouwenbesnijdenis te horen en besteden kranten regelmatig aandacht aan dit thema. Eind deze maand wordt in Egypte een Afro-Arab expert consult gehouden, waar het verplichten van sociale preventie centraal staat onder de titel; Legal tools for the prevention of female genital mutilation. U kunt deze activiteiten vinden en volgen op de voorgenoemde website www.stopfgm.org waar immers ook de mogelijkheid tot het ondertekenen van de campagne wordt geboden. Met deze campagne streven de organisatoren met vereende krachten na vrouwenbesnijdenis binnen/over 15 jaar te hebben uitgeroeid.

De ZERO TOLERANCE TO FGM Conferentie

Het Inter African Committee (IAC) organiseerde deze conferentie met als hoogtepunt 6 februari als de internationale dag tegen vrouwenbesnijdenis te bestempelen. Deze dag werd uitgeroepen door excellentie en first lady van Burkino Faso; mevr. Chantal Campaoré.

Deze conferentie werd Addis Abeba gehouden met als opzet om met 28 Afrikaanse landen en continenten waar naar gemigreerd is een plan voor de komende tien jaar uit te zetten onder de noemer; Een common agenda for Action met daarin de aandachtspunten:

- intensivering van de FGM projecten
- meer strategisch werken
- betere coördinatie van ieders activiteit

De agenda voor Action werd op 6 februari geaccepteerd met de intentie in 2010 vrouwenbesnijdenis in Afrika te hebben uitgeroeid.

Vijf first ladys waren de eerste dag op de conferentie aanwezig en zij spraken zich duidelijk tegen vrouwenbesnijdenis uit. Deze hooggeplaatste steun maakt de zero tolerance aanpak tegen vrouwenbesnijdenis in Afrika geloofwaardig. Ook waren religieuze leiders aanwezig die zich ook achter de gezamenlijke agenda voor Action hebben geplaatst. Evenals een voormalige besnijdstster. Indrukwekkend om te horen hoeveel landen en organisaties actief zijn, soms tegen alle stromen in. Naast veel prachtige initiatieven en projectomschrijvingen waren er ook vertwijfelende geluiden te horen; zijn we al die jaren goed bezig geweest en hoe komt het dat de veranderingen niet sneller gaan, moet er niet meer onderzoek worden verricht. Kortom het leek een moment en verfrissende aanpak. Ook voor de migranten in diaspora was aandacht.

De oproep 6 februari een activiteit te organiseren en deze dag nationaal te adopteren kan helpen voorkomen dat Afrikaanse dochters in de toekomst niet meer worden besneden. Zero Tolerance.

Respons

Naar aanleiding van opmerkingen over de folder van het Europees Netwerk in de testfase: deze opmerkingen zullen in het netwerk worden ingebracht.

De engel komt terug

Deze documentaire over vrouwenbesnijdenis in Somalië, gemaakt door Fatusch Productions Utrecht, is op 22 maart 2003 in première gegaan.

Na vertoning van deze film als slot van deze klankbordgroep heeft Cabdulqaadir Ruumi, Somalisch gezondheidsvoorlichter, de film verder toegelicht met onderstaand commentaar.

Deze film is met name geschikt voor gebruik binnen kleine groepen, waarin de betrokkenheid van de deelnemers bij de voorlichting over dit onderwerp voldoende aandacht kan krijgen.

De scènes uit deze film bieden een perfecte aanleiding om samen te praten over belangrijke items van meisjesbesnijdenis, zoals de dramatische gezondheidsaspecten, de motieven van meisjesbesnijdenis en de meningen van Somaliërs over meisjesbesnijdenis.

Enkele fragmenten zal ik eruit lichten.

Fragment: Groepsgesprek

Een discussie tussen de Somalische mannen en vrouwen over meisjesbesnijdenis zou enkele jaren geleden ondenkbaar zijn geweest.

De bijeenkomsten waarop Somaliërs samen een taboe bespreekbaar maken, kunnen een eerste aanzet zijn voor een dialoogcultuur binnen de Somalische gemeenschap. Dit fragment heeft een sociaal karakter, want de nadruk ligt op de groepsdiscussie. Deze discussie, bijzonder openhartig in beeld gebracht, geeft dit programma een uniek karakter.

In dit fragment praat de activiste mevrouw Isnuno Ahmed met de bewoners van het Somalische dorpje Shirbi over hun meningen over meisjesbesnijdenis en wat ze vinden van het gebruik van meisjesbesnijdenis.

Dit groepsgesprek is met name geschikt om een gevoelig onderwerp ter sprake te brengen en maakt het makkelijker om houding en gedrag ten aanzien van meisjesbesnijdenis te bespreken en om de discussie op gang te brengen. Om een groepsdiscussie op gang te brengen zorgt mw. Ahmed voor een goede start, dat wil zeggen respect hebben voor de gesprekspartners.

Respect is dan ook in het programma vanzelfsprekend.

Iedereen kan eigen meningen geven, zegt de discussieleiderster mw. Isnuno.

Ze begint de groepsdiscussie vanuit een gemeenschappelijk belang.

Ze benadert ook de gesprekspartners als volwaardige partners.

Tijdens de groepsdiscussie komen diverse reacties uit het publiek.

De reacties hebben verband met de schuld van meisjesbesnijdenis ('het is de schuld van de mannen' en 'het is de schuld van de vrouwen').

De aanwezigen tijdens de groepsdiscussie missen diepgaandere kennis over de positie van de Islam met betrekking tot meisjesbesnijdenis. Dus vragen ze de stem van de geestelijke (Sheekh) te horen.

Aan het einde van de discussie was duidelijk dat het goed zou zijn dat de islamitische geleerden een uitleg geven

of meisjesbesnijdenis een Godsdienstplicht is.
De gehele discussie was vruchtbaar en werd gevoerd in een goede verstandhouding.

De pijn van de besnijdenis.

Dit fragment probeert het maatschappelijk taboe te doorbreken.
De ervaringsdeskundige Mevrouw L. Sharif vertelt op zeer open wijze over haar eigen ervaringen.
Het verhaal van Mevrouw Sharif heeft een simpele herkenbare opbouw waar de Somalische vrouwen zich snel in kunnen herkennen.
Het verhaal van mw. Sharif gaat vooral over de dramatische gevolgen van de meisjesbesnijdenis. En met de dramatische gevolgen bedoelt ze vele doden die vallen als gevolg van meisjesbesnijdenis.
Als ervaringsdeskundige vindt ze het een ernstige zaak dat de vrouwelijke geslachtorganen moedwillig worden beschadigd.
Mevrouw Sharif zei: "Ik had last van de besnijdenis bij de menstruatie en bij de penetratie. En toen ik moest bevallen, kon het kind er niet uit. Er was geen opening, ik had drie dagen lang weeën en het kindje zat zo."
Mevrouw Sharif vindt dat veel Somalische vrouwen sterven bij de bevalling, na een toch moeilijke zwangerschap, vanwege inscheuringen.
Het spreekt Somalische vrouwen aan, omdat ze hun eigen wereld herkennen maar ook situaties die in emotioneel opzicht van grote betekenis zijn.
Ook voor de Somalische mannen is dit belangrijk om mee te lijden in het wel en wee van vrouwen waar ze zich verbonden mee voelen.

Wat ik vooral belangrijk vind is dat de mogelijkheid om gemeenschappelijk ervaring te delen aanzienlijk toeneemt.
Het opmerkelijke daarvan is ook dat er een groepsgevoel ontstaat en dat is de pijn van de besnijdenis.

Positie van de vrouw

De Somalische maatschappij is in verandering.
Deze verandering vindt plaats in het gezin, vooral de taakverdeling tussen de man en de vrouw. De uitsluiting op basis van de sekse in de diverse sectoren van de samenleving (politiek en arbeidsmarkt) bestaat niet meer.
De vrouw heeft een prominente rol in het nieuwe denken over gender in Somalië.
Een resultaat daarvan is de positie van de vrouw in het gezin, waarbij ze de kostwinner is. Dat wil zeggen dat de vrouw geld verdient voor zichzelf en voor haar familie om van te leven. In dit fragment van de film staat de huidige positie van de Somalische vrouw centraal, en wordt een overzicht gegeven van de tweezijdige functies van de vrouw (zorgen en werken).
De hoofdfiguur van dit fragment is de Somalische activiste Mevrouw Mariam Abdulle.
Ze heeft zich tot een progressieve vrouw ontwikkeld.
Toch heeft ze een innerlijke onrust door de zinloze burgeroorlog in Somalië.
Mw. Abdulle concentreert zich in haar gesprek op de wijze waarop de vrouw de taken van werk en zorg combineert en de mate waarin deze taken daadwerkelijk deel uitmaken van de survival: de tragiek van de vrouw.
Mw. Abdulle laat zien dat de inbreng van de vrouw onontbeerlijk is voor het realiseren van genderbewustzijn in Somalië.
Ze vindt ook dat de vrouwen massaal zijn vertegenwoordigd op de arbeidsmarkt. Volgens haar zijn vrouwen pas de laatste decennia in grote getale buitenshuis gaan werken.
Ze meent ook dat bij vrouwen economische motieven overheersen om te gaan werken, het voorzien in de behoefte aan inkomen. Maar, ze zet vraagtekens of de Somalische vrouwen de huidige status van kostwinner kunnen behouden.
Bij de mannen werkt dit anders, zegt zij. Ze vindt dat de mannen minder gemotiveerd zijn om te gaan werken en ze zoeken minder actief naar een baan.
Als activiste ziet mw. Abdulle dat meisjesbesnijdenis een vrouwenproblematiek is.
Ze vindt dat kennis een middel is voor de ontwikkeling van de vrouwen.
Ze beseft ook dat de vrouwen die kennis moeten verwerven, want die kennis wapent hen tegen meisjesbesnijdenis.

Stem van de Sheekh

Het wegnemen van bepaalde misverstanden rondom meisjesbesnijdenis is wat de Somaliërs vandaag de dag heel erg nodig hebben.
De Somaliërs vragen zich voortdurend of meisjesbesnijdenis een godsdienstplicht is.
Ze vragen zich ook of de maagdelijkheid van een vrouw afhankelijk is van de besnijdenis.
In de campagne tegen meisjesbesnijdenis willen Somaliërs de stem van de Sheekh te horen in deze.
De geestelijke-Sheekh is de sleutelfiguur binnen de Somalische maatschappij, waar het gaat om geestelijke begeleiding en het verrichten van de gewenste islamitische handelingen.
In dit fragment speelt Sheekh Abdirizak Hussein een hoofdrol.
Op de vraag: hoeveel mag je er afsnijden zegt de Sheekh....."Bronnen zeggen dat er een klein beetje bloed moet vloeien."
De Sheekh zegt ook "Geleerden zijn het niet eens over de interpretatie. Dat is altijd zo geweest." Het advies van

de Sheekh in de film is het volgende.

"Als u niet wilt stoppen, moet u de sunna besnijdenis doen." . En hij legt ook uit wat het begrip Sunna betekent.

Hij zegt: "Sunna is wat je kunt doen, maar je kunt het ook laten."

Maar de activiste Mevrouw Isnúno is het niet eens met dit standpunt en geeft een andere mening.

Ze zegt: "De geleerden hebben niet gezegd de bepaalde overleveringen niet kloppen.

Het is niet bewezen dat de profeet het ooit zo heeft gezegd."

De Somaliërs die medewerking verlenen aan activiteiten tegen meisjesbesnijdenis zijn kwetsbaar en vanuit de eigen gemeenschap snel aan allerlei kritiek onhevig.

In het fragment zegt een Somalische vrouw:

"Dit land heeft nog een heleboel dingen nodig. Er zijn belangrijkere zaken.

Praat over het middel waar je huid lichter van kleurt en wat tot ontstekingen leidt (het gebruik van huidbleekmiddelen door Somalische vrouwen in Somalië).

Praat over plastic zakken in het veld die een probleem vormen voor ons vee.

Jullie praten dagen over vagina's".